

Dyrevelfærd i den danske eksport af smågrise – en veterinærfaglig vurdering

1. Indledning og formålsbeskrivelse

Dette notat har til formål at redegøre for dyrevelfærden i eksporten af danske kvalitetsgrise på baggrund af en dyrlægefaglig vurdering fra en af de største samlestalde i Danmark. Notatet har herudover til formål at give indsigt i, hvordan henholdsvis kvaliteten og dyrevelfærden blandt eksportgrise har udviklet sig inden for de seneste år. Notatet er baseret på dyrlæge Thomas Ebbesens uvildige og faglige redegørelse og vurdering af dyrevelfærden på en konkret samlestald i Danmark.

Det seneste år har der både i medierne og i det politiske system været tiltagende kritik af den danske eksport af smågrise til opfødning i udlandet. Særligt dyreorganisationer som blandt andet Dyrenes Beskyttelse har forholdt sig meget kritisk til forholdene omkring transporten af levende dyr.

En af baggrundene for den massive kritik af hele branchen var, at Fødevarestyrelsens kontroller blev kritiseret for at være mangelfulde. Bl.a. på den baggrund blev der i juli 2018 udarbejdet en redegørelse om sanktionering ifm. kontrollen af dyretransporter. Denne redegørelse førte kort til en politisk aftale vedtaget i december 2018, som er blevet implementeret fra sommeren 2019.

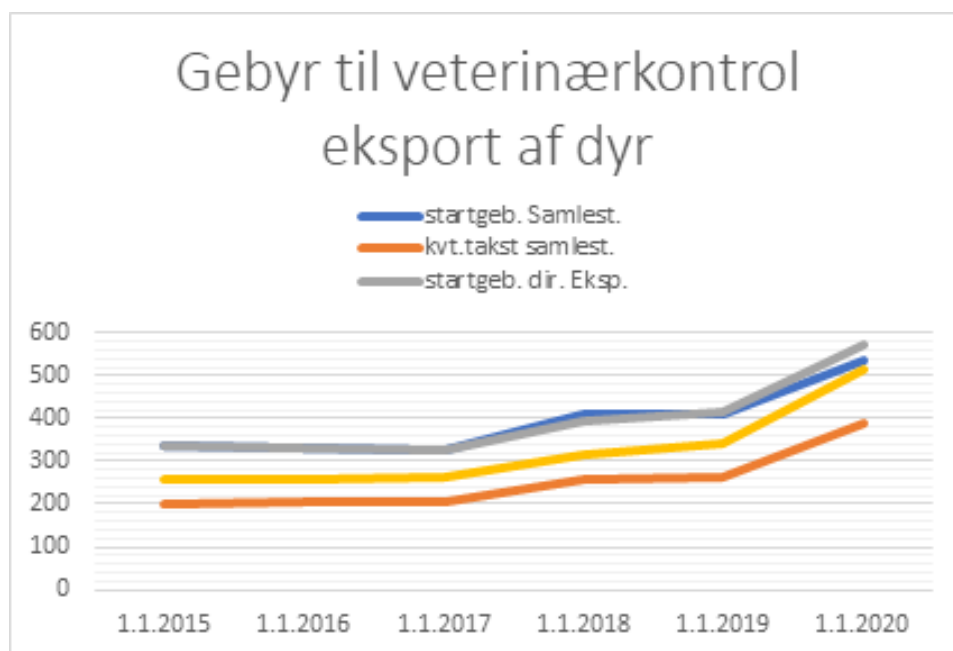
Der har samtidigt igennem en årrække år, sket en stigning i de gebyrer som der betales til Fødevarestyrelsen. Skema 1 og graf 1 illustrerer en fordobling og stigning på op til 100 % på bare 5 år.

Som resultat af den administrative forlængelse af den politiske aftale, er en yderligere ekstraomkostning at eksportørerne i dag skal betales for 2 dyrlæger for hver kontrol, samt der regnes med tidsbrug på ned til hvert igangsat kvarter.

Skema: Udviklingen i gebyrtakster

Dato	startgeb. Samlest.	kvt.takst samlest.	startgeb. dir. Eksp.	kvt.takst dir. Eksp.
1.1.2015	337	202	337	257
1.1.2016	330	204	330	260
1.1.2017	327	206	327	262
1.1.2018	409	258	395	317
1.1.2019	411	265	413	339
1.1.2020	534	390 incl. 46 kr. til indladningskontrol	570	514 incl. 46 kr. til indladningskontrol

Graf: Udviklingen i gebyrtakster:

I Sammark, som repræsenterer eksportørerne af smågrise i Danmark, er man ærgerlige over, at der forsøges at etablere en offentlig diskurs om, at transport af smågrise er lig med mangel på dyrevelfærd. Danmark er kendt i hele verden for at levere kvalitetsprodukter, både når det kommer til svinekød, slagtesvin og smågrise til opfødning i modtagerlandet. God dyrevelfærd og ordentlige forhold er fuldstændig altafgørende for at kunne levere et kvalitetsprodukt, som stemmer overens med de

forventninger, kunderne har. Derfor er det højt på Sammarks agenda at sikre, at eksportører og transportører af danske smågrise overholder reglerne og sikrer dyrenes velfærd under hele transporten.

På baggrund af en veterinærfaglig vurdering af forholdene i en af de største samlestalde i Danmark, konkluderer følgende notat, at:

- 1. Kvaliteten af grisene i samlestalden er meget høj, og endda højere end for 6 år siden, og staldforholdene er ideelle med hensyn til lys og rengøring**
- 2. Chaufførerne er opmærksomme på, at de ikke læsser ikke-transportegnede grise**
- 3. De stramninger, der er foretaget overfor svineproducenter og chauffører, har medført en lav forekomst af ikke-transportegnede grise**
- 4. De grise der skal eksporteres, bliver set af mange personer**
- 5. En ekstra dyrlæge ved indsyningen af smågrise har meget ringe eller ingen indflydelse på, om en ikke-transportegnet gris bliver fundet eller ej. Derfor vurderes det, at det skærpede tilsyn er overflødigt.**

2. Den danske eksport af smågrise

Danmark er en historisk stærk og stolt producent af svin. Kun overgået af Nederlandene har Danmark den næsthøjeste bestand af svin pr. km landbrugsareal sammenlignet med resten af EU². Det er derfor ikke overraskende, at Danmark i disse år oplever en historisk høj efterspørgsel fra udenlandske markeder på svin, såvel svinekød som levende svin til slagtebrug.

Samtidig er der de seneste 10 år sket en ændring i hvor svinebestanden hhv. avles og slagtes. Mens antallet af slagtninger i Danmark er faldet siden 2004¹, er eksporten af levende svin steget fra at udgøre 23 % af den totale svineproduktion i 2008 til en andel på 45 % i 2017.²

¹ Henrik Bolding Pedersen, Sisse Schlægelberger og Mona Larsen, DST Analyse. Svineproduktion under forandring. 12. september 2018

² Danmarks Statistik. Nyt fra Danmarks Statistik. 8. august 2018

Særligt den danske eksport af levende smågrise er i stor vækst disse år. I 2018 blev over 14 mio. danske smågrise eksporteret³ til udenlandske landmænd i særligt Holland, Tyskland og Syd- og Østeuropa, hvor grisene vokser færdigt og fedes op frem til slagtning. Grundet den store efterspørgsel fra importlande, der geografisk set ligger langt fra Danmark, er antallet af lange transporter⁴ med levende smågrise femdoblet fra 1,9 mio. grise i 2007 til 9,4 mio. i 2017.

Den positive efterspørgsel på danske kvalitetsprodukter fra vigtige eksportmarkeder udgør et essentielt bidrag til den danske økonomi. Samtidig er det i såvel producenternes, importørernes og forbrugerens interesse, at produktionen bag- og transporten af levende dyr sker efter dansk lovgivning, der lever op til de høje danske standarder for dyrevelfærd, etik og kvalitet, som vi er kendt for på den internationale eksportscene.

2. Offentlig kritik af dyrevelfærden i den danske eksport af smågrise

I sommeren 2018 kom dyretransporter fra Danmark i mediernes søgelys. Dyretransporterne blev kritiseret fra flere sider for ikke at overholde retningslinjerne og for dermed at bryde med kravene til dyrevelfærd i forbindelse med eksport af levende dyr.

Som det fremgår af citaterne nedenfor, har såvel politikere fra begge politiske fløje som Dyrenes Beskyttelse udtrykt massiv kritik og mistillid til danske svineproducenter og -eksportører.

- ”Jeg er ærgerlig over, at så mange svineproducenter ikke passer ordentligt på deres dyr” – daværende miljø- og fødevarerminister Jakob Ellemann-Jensen (V), 3. november 2018⁵
- ”Det siger noget om, at dyrevelfærden ikke er god nok, og vores grise ikke har det godt nok, når op mod 9000 dør hvert år” – daværende dyrevelfærdsordfører Simon Kollerup (S), 24. januar 2019⁶

³ Landbrug & Fødevarer. Statistik 2018, grisekød. Udgivet juni 2019

⁴ Lange transporter defineres som rejser på mindst otte timer

⁵ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/minister-skaerper-kontrol-mange-svineproducenter-passer-ikke-ordentligt-paa-deres>

⁶ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/naar-ikke-krydse-graensen-tusindvis-af-eksport-grise-doer-i-danmark>

- "Udviklingen med de lange dyretransporter viser tydeligt, at profitten igen bliver vægtet højere end den gode dyrevelfærd. Transporten er meget stressende for grisene, og både omlæsning, håndtering og bilens rystelser påvirker grisene. Det er på tide, der bliver taget hensyn til, at grise er levende og følende væsener, der ikke egner sig til lange transporter" – Britta Riis, direktør i Dyrenes Beskyttelse, 24. maj 2019⁷
- "Det er simpelthen organiseret dyrplageri at sende dyr ud på så lange transporten. Det bliver kun værre af, at lastbilerne alt for ofte er komplet uegnede til formålet, og at kontrollen er nærmest ikkeeksisterende i det meste af Europa. Derfor må vi have langt skrapere og hyppigere kontrol i hele EU, og vi må presse på for ny EU-lovgivning der kan sikre, dyrplageriet med de lange transporten stoppes" – daværende gruppeformand for Socialdemokratiet i Europa-Parlamentet, Jeppe Kofod (S), 24. maj 2019⁸

DR Fyn 8. november 2019

Danske vognmænd tiltalt for hundredvis af brud på regler for transporter af dyr

Grise og kvæg transporteret længere tid end tilladt og manglende dokumentation er blandt anklagerne i et 262 sider langt anklageskrift mod 11 danske dyretransportører.

DR 24. januar 2019

Kritik af kontrol med dyrevelfærd: Grove overtrædelser registreres ikke

Selvom tusindvis af grise dør i forbindelse med transporten, har Fødevarestyrelsen kun indgivet to politianmeldelser på tre år.

⁷ <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/artikler/rekordhojt-antal-grise-pa-lange-dyretransporter>

⁸ <https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/artikler/rekordhojt-antal-grise-pa-lange-dyretransporter>

Fødevarestyrelsen forsømte kontrolindsats

Mediernes fokus opstod på baggrund af, at Fødevarestyrelsen i sommeren 2018 i en redegørelse konkluderede, at man fra 2012 til 2018 ikke havde været gode nok til at sanktionere de overtrædelser, man havde fundet. Styrelsen havde over en lang periode forsømt at sanktionere et stort antal påståede overtrædelser fundet i logbogskontrollen. Det fremgår bl.a., at der ikke konsekvent er ”blevet fulgt op på overtrædelser konstateret i returlogbogskontrollen. Især er der ikke fulgt op på overtrædelser, som vedrører transport- og hviletid.”⁹

Daværende miljø- og fødevareminister, Jakob Ellemann-Jensen (V), kritiserede Fødevarestyrelsen og kaldte det "et uacceptabelt rod" og et "svigt" fra styrelsen.¹⁰ På baggrund af Miljø- og Fødevareministeriets redegørelse af sagen indgik den daværende VLAK-regering og Dansk Folkeparti i december 2018 en politisk aftale om at styrke kontrollen af dyretransport i Danmark.

Kritik fra Rigsrevisionen

I januar 2020 fremsendte Rigsrevisionen en beretning, som redegjorde for Miljø- og Fødevarestyrelsens kontrol med dyretransporter og sanktionering af overtrædelser på området. Statsrevisorerne fandt det utilfredsstillende, at Miljø- og Fødevareministeriets kontrol af lange grisetransporter i perioden 2008-2018 har været ineffektiv. De kritiserede desuden, at transportører, der gentagne gange har forbrudt sig mod reglerne, ikke er blevet sanktioneret effektivt.

På baggrund af statsrevisorernes kritik af Miljø- og Fødevarestyrelsens kontrolindsats i perioden, fremsatte dyrevelfærdsordfører for Dansk Folkeparti, Pia Kjærsgaard, den 31. januar 2020 et §20-spørgsmål til fødevareminister Mogens Jensen (S). Spørgsmålet blev besvaret mundtligt af ministeren i folketingsalen den 5. februar 2020.

⁹ Miljø- og Fødevareministeriet. Redegørelse om sanktionering i forbindelse med kontrol af dyretransporter. 6. juli 2018. S. 16

¹⁰ <https://mfvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/jakob-ellemann-jensen-uacceptabelt-rod-med-kontrol-af-dyretransporter/>

Udtalelser fra debatten i folketingsalen den 5. februar 2020

Pia Kjærsgaard (DF)

Hvilke tanker gør ministeren sig om den mangelfulde kontrol af lange grisetransporter, som medfører stor risiko for, at grisene er kommet til skade eller er påført lidelse under transporten, samt den manglende sanktionering af transportører, der gentagne gange forbryder sig mod reglerne?

(...)

Det er jo også, fordi antallet af grise på lange transporter jo er tredoblet i perioden fra 2008 til 2018, fra 3,2 millioner til 9,6 millioner. Det er altså konstant mange millioner grise, der bliver eksporteret videre. Målet må jo i virkeligheden være, at de bliver her. Det synes jeg jo er det allerfornemste: at vi overhovedet ikke skal have de her dyretransporter. Det er uetisk. Det er uværdigt i forhold til dyrevelfærd, at vi bare stabler gode danske grise op i en transport og sender dem til et eller andet land, hvor man igennem en lang transport overhovedet ikke tager hånd om dem.

Mogens Jensen (S)

Tak for spørgsmålet om dyrevelfærd, som både jeg og regeringen også er meget optaget af. Det er klart, at landmænd og chauffører og vognmænd skal leve op til deres ansvar for de dyr, som de transporterer – alt andet er både urimeligt og ulovligt og uprofessionelt. Derfor skal Fødevarestyrelsen selvfølgelig også skride ind over for de overtrædelser, der måtte ske.

(...)

Jeg må sige, at jeg som minister desværre har modtaget et kontrolområde, som ikke har været i den bedste forfatning, og mit fokus er på hurtigst muligt at få ryddet op i de forhold, og det er der jo også, kan jeg konstatere, et bredt flertal i Folketinget for at få gjort. Så målet er, at vi inden sommerferien har et nyt kontrolkoncept, som har til formål konsekvent at tage hånd om de overtrædelser, der truer dyrenes velfærd under transport, og indtil da fortsætter vi den skærpede kontrol, som nu er indført.

(...)

Det er utilfredsstillende, at transportører ikke overholder de regler, der klart er for, hvordan du behandler dyr under transport. Det er uanstændigt, og vi skal selvfølgelig sørge for, både via kontrol, men også via sanktioner over for dem, der ikke overholder reglerne, at den her adfærd bliver stoppet. Det er også derfor, jeg har videreført det meget, meget forhøjede kontroltryk, som blev indført sidste år, og at jeg ønsker at lave et nyt kontrolkoncept, som gør det endnu sværere at overtræde reglerne.

(...)

Jeg kan jo kun dele ønsket om, at der var flere grise, som blev i Danmark og blev slagtet her. Det er verdensmarkedet, der er indrettet på den måde, som det er, og efterspørgslen, der gør, at det for nogle er mere attraktivt at køre grisene ud af Danmark. Når de så gør det, er det også bare helt nødvendigt, at man overholder de dyrevelfærdsregler, som der er.

3. Veterinærfaglig vurdering af forholdene på samlested for smågrise til eksport

Efter anmodning fra Henrik Westergaard fra H&S Westergaard A/S har dyrlæge Thomas Ebbesen vurderet, hvorvidt det skærpede tilsyn (to dyrlæger I stedet for en), der p.t. bliver foretaget på Sunds Samlested, øger muligheden for at finde ikke transportegnede grise.

Formålet med det skærpede tilsyn formodes at være at forbedre muligheder for at finde grise, der ikke opfylder kravene i lov om transport af grise

Metode

To formiddage i december 2019 har den uvildige dyrlæge Thomas Ebbesen fulgt indsyningen af smågrise på Sunds samlested. Derudover har han talt med de tilsynsførende dyrlæger, staldpersonalet, chauffører der afhenter grisene i svinebesætningerne, eksportchauffører og med administrativt personale.

Data brugt i veterinærfaglig vurdering

	Dag 1	Dag 2
Antal synede grise	3140	7220
Antal ikke-transportegnede grise	0	1
Antal grise med manglende øremærker	3	7
Antal grise med handelsfejl	5	0

Konklusioner

Det fremgår i rapporten udarbejdet af dyrlæge Thomas Ebbesens, at konklusionerne på den veterinærfaglige vurdering er som følger:

1. Kvaliteten af grisene er meget høj, og endda højere end for 6 år siden
2. Chaufførerne er opmærksomme på, at de ikke læsser ikke-transportegnede grise

3. De stramninger, der er foretaget overfor svineproducenter og chauffører, har medført den lave forekomst af ikke-transportegnede grise
4. Staldforholdene er ideelle mht. lys og rengøring
5. Mulighederne for at afsløre ikke-transportegnede grise, eksempelvis grise der er halt, er bedst, når grisene løber frit. Derfor vurderes de gamle stalde Øst og Vest som værende bedst indrettede, idet grisene her kan løbe ligeud og ikke skal rundt i et s, hvor de kan klumpe.
6. De bedste forhold for at afsløre ikke-transportegnede grise er, når grisene ikke klumper sig sammen.
Hastigheden hvormed grisene drives frem er afgørende. Hvis det går for hurtigt, må dyrlægen have mulighed for at nedsætte denne hastighed.
7. De grise der skal eksporteres, bliver set af mange personer. Selvom disse har forskellige funktioner, bør det fælles mål være, at de grise der eksporteres, alle er transportegnede.
8. Forudsat at fokus hos svineproducenterne og de chauffører der afhenter grisene fortsat er, at levere og transportere grise der er transportegnede, og at dyrlægen kan være medbestemmende for hastigheden hvormed grisene læsses af, har en ekstra dyrlæge ved indsyningen af smågrise meget ringe eller ingen indflydelse på, om en ikke-transportegnet gris bliver fundet eller ej. Derfor vurderes det, at det skærpede tilsyn er overflødigt.

CV: Dyrlæge Thomas Ebbesen

- Dyrlæge, dimitteret 1967
- Har arbejdet som praktiserende dyrlæge i 24 år
- Udannet svinefagdyrlæge i 1982, og har siden primært arbejdet med svin og svineproduktion
- Ansat i 16 år i Landbrug og Fødevarer som distriktsdyrlæge med ansvar for sundhedskontrollen i avls- og opformeringsbesætninger
- Ansat i to år i Fødevarestyrelsen som tilsynsførende honorarlønnet dyrlæge ved Sunds samlested
- Afskediget medio 2013 i forbindelse med omlægning af ansættelser i Fødevarestyrelsen.